

## Nаша cesarica †

Pogrebne slovesnosti z onim otožnim, pretresljivim značajem so že minole. Vse javne zadeve se zopet vršijo svojim navadnim potom. Ako bi se smelo soditi samo po zunanjih pojavih, rekli bi, da so avstrijski narodi že pozabili, kakšna velika nesreča je zadela našo cesarsko hišo in celo obširno Avstrijo. Toda zunanost vara. V srcih avstrijskega prebivalstva še vedno počiva globoka žalost nad veliko, britko izgubo. Še vedno premišljuje naš razum, kako osvetiti nečloveško dejanje propalega zločinca ter vsaj nekoliko zadostiti zemeljski pravici. Zločin je vnebovpijoč in kliče po ostri kazni.

Zajedno pa občudujemo svojega milega vladarja, s kako viteško udanostjo nosi hudi udarec. Užaljen je v globočino blagega svojega srca, a v nesreči ne izgubi poguma. Ne da se streti od viharja neprijazne mu usode, ampak pogumno hodi dalje po svojih dosežanjih potih ter opravlja brez vsakega presledka težavne cesarske posle. Bog ga še naj nadalje krepí in varuje!

Svojim čitateljem pa smo dolžni natančnejših poročil o nesrečnem dogodku od onega trenutka sem, ko je truplo cesaričino zapustilo Genevo.

### Iz Geneve na Dunaj.

Prepeljava trupla iz Geneve na Dunaj se je vršila brez vsake slovesnosti, priprosto in navadno. Bilo je v sredo 14. t. m. ob 7ih zjutraj. V hotelu Beaurivage je bilo že zgodaj vse živahno. Okolu tri četrti na 8 je prišel zvezni predsednik švicarske ljudovlade z zveznim svetom in genevski mestni zastop. Čakali so v veži. Potem so prinesli doli prt, s katerim je bila pokrita cesarica na odru.

Okolu 8. ure so prinesli krsto iz sobe. Šest služabnikov je neslo doli po stopnicah razkrito rujavo hrastovo krsto, ki je bila brez vsakega okrasja. Nihče, ki bi prišel slučajno tja, bi si ne mogel misliti, da nosijo truplo cesarice. Dvorni gospodje in gospe in poslanik Kuefstein so sledili za krsto, katero so položili na mrliški voz, stoječ pred hotelom. Na vozu so ogrnili krsto z velikim, črnim prtom in pokrili z venci. Več vencev so nosili za krsto in trije vozovi, čez in čez naloženi s krasnimi venci so sledili pogrebni voz. V zaprtih kočijah so se za temi peljali člani dvornega spremstva, za njimi je korakalo šest orožnikov, potem so prišli zvezni in mestni svetniki, tudi v zaprtih vozovih, in orožniki so zaključili sprevod.

Po ulicah je vladal vkljub neizmernemu

pritisku prebivalstva izgleden red. Vladala je med množico globoka tišina, čulo se ni nobenega glasu, ko se je peljal voz s krsto mimo. Vsi so bili odkriti in ostali so tihi in mirni, ko je sprevod že odšel. Okna vseh hiš so bila polna gledajočega občinstva.

Pred kolodvorom se je zbrala neštevilna množica ljudstva, da skaže cesarici poslednje spoštovanje. Orožniki in ognjegasci so delali špalir in množica sama se je držala strogega reda. Na vsakem obrazu se je kazala žalost in bolest, in povsod, kjer se je pomikal sprevod, so se vsi globoko klanjali pred krsto. Žene so jokale.

Krsto so vzdignili z voza in jo nesli na kolodvor. Glasno plakajoče so sledile dvorne dame, grofica Harrach, Sztaray in Festetics, katere so spremljali dvorni gospodje, grof Bellegarde, fml. Berzeviczy, princ Auersperg in poslanik grof Kuefstein. Pridružil se jim je zvezni predsednik Rusy, zvezni svetniki in mestni zastopniki.

Krsto so položili v dvorni pogrebni voz, ki je došel z Dunaja, ter jo pokrili z venci. Plakaje so stali okrog služabniki pokojne cesarice in člani dvornega spremstva. Višji duhovnik genevski Lannier je stopil z duhovniško asistenco v železnični voz in še enkrat blagoslovil truplo. Nepopisna žalost je vladala med navzočimi. Grofica Sztaray, ki je ves ta čas največ trpela, bi se kmalu zgrudila od bolesti. Omahovala je proti vozu; njena sorodnica, grofica Zichy, jo je skušala tolažiti.

Dvorno spremstvo je potem sedlo v železnične vozove; vlak se je začel počasi pomikati in kmalu je zginit spred očí otožne množice, ki se je v nemi žalosti razhajala.

Po vseh krajih, skozi katere je vozil vlak truplo umrle cesarice, se je nabralo velikansko ljudstvo, da je izkazalo vladarici zadnjo čast. Na postajah stolnih mest so čakali vlaka duhovni, vojaški in posvetni dostojanstveniki ter izražali dvorniku grofu Bellegarde sožalje. Po cerkvah so zvonili vsi zvonovi in trgovine so bile zaprte. Tako se je pomikal vlak s truplom visoke gospe proti Dunaju.

### Na Dunaju.

V četrtek dne 15. sept. točno ob 10 uri zvečer je pripeljal vlak truplo umrle cesarice na Dunaj. Že ob 9 uri se je napolnil kolodvor z nešteto množico ljudi. Noč je že razpela svoje črne peroti nad glavnim mestom našega cesarstva, nad Dunajem. Žalostno in nemirno so razsvetljevale plinove luči temno noč. Čim bolj se je bližala deseta ura, vedno več ljudi je vrelo proti kolodvoru. A ljudje

so prihajali in čakali v najlepšem redu. Komaj da so si upali govoriti med seboj. Skrivnostna tihota je vladala naokrog. Le udarci ur iz različnih stolpov motili so nočno tihoto. Vsak je čakal s težkim srcem trenutka, ko dojde vlak s telesnimi ostanki ljubljene cesarice.

Kazalci na urah so se približali deseti uri. Vseh oči so se obrnile v ono stran, od koder ima priti vlak. Skraja je bilo še vse tiho. Potem pa se je naenkrat slišalo že od daleč sopihanje lokomotive in drdranje koles. Kako je to šumenje iz daljave otožno zaigravalo po srcih čakajoče množice! In vlak je začel iti počasneje. Kakor da bi se ne upal priti na žalujoči Dunaj! Vendar kmalu sta se že razločevali tudi oni dve luči pred lokomotivo. In počasi prišel je res celi vlak na kolodvor ter se vstavil tamkaj z mrtvo cesarico avstrijskega cesarstva. Z mrtvo cesarico torej je prišel...! Da, z mrtvo cesarico! Med množico čakajočega občinstva je nastala grobna tišina, ko se je vstavil vlak. Navzoči častniki so salutirali, vojaški boben je zamolklo zadonel po nočni tihoti. Iz čakalnice stopijo tiho z bakljami plemenitaški dečki in za njimi dvorni župnik. Iz voza se nosijo najprej venci. Potem pa primejo močni moške za rakev ter jo postavijo na kolodvorska tla. Priprosta, celo navadna rakev! A v tej rakvi prebiva eden najdražjih zakladov našega cesarstva, v njej prebiva naša cesarica. Toda ni več živa, ona je mrtva, pokojna, njeno blago srce je nehalo biti za vselej. Ta tesna rakev je sedaj njeno stanovanje. Ah, celi Dunaj gleda to tužno resnico! In v oči vseh navzočih stopile so solze globoke žalosti. Ženske so ihtele, a tudi moške se niso mogli vzdržati solz. Kdo bi ne jokal za blago cesarico v tako turboslovesnem trenutku? Truplo so zanesli v čakalnico, kjer je je dvorni župnik blagoslovil. Potem pa so vzdignili rakev na voz, da se prepelje v dvorno palačo.

Tiha noč je bila. Proti dvorni palači pa se je pomikal počasi šesterovprežni voz s truplom umorjene cesarice. Tudi tukaj je bilo vse polno ljudstva. Spoštljivo so se priklanjali vsi gledalci, koder se je peljal voz mimo; moške so se odkrivali, žene so jokale. To je bila za Dunaj žalostna, nesrečna noč.

### V dvorni palači.

Proti tri četrt na deset se je pripeljal v dvorno palačo presvitli cesar, da tamkaj počaka na dohod svoje mrtve žene. Ob 11ih je prišel voz z visoko gospo v dvorno palačo. Zopet stopi dvorni župnik v rakvi, da blagoslovi mrtve ostanke ter pomoli za dušni mir pokojnice. Ko je končal, zazveni naokrog

## Listek.

### Prve rože.

(Češki spisal V. Beneš-Třebitzky. Poslovenil D. Pč.)

Kadarkoli vidim na kmetih hišo, pod okni hiše ograjo, za ograjo vrtec, v vrtec grede obrobline s svežim zelenjem, vsikdar premišlujem, da je ta hiša ali kočja s slamnato streho pred zelenim vrtom tako močno podobna starcu, ki sedi na osojah, in kateremu pri nogah igrajo otroci, drug lepši in gibčnejši od drugega.

Pred hišo Nebeskih v Květnici nahajala se je pod okni tudi ograja. Nekdaj bila je pobarvana z zeleno barvo; toda od te barve ostale so le tu in tam komaj vidne lise.

Okoli pokropljenih sten vil se je za ograjo vrtec. Toda ta vrtec se je popolnoma razlikoval od drugih. V njem ni bilo ne jedne grede, ne jedne poti, samo trata, na kateri je bila trava za pol lakta visoka; tudi ne jedne cvetlice ni bilo, toda rož grm pri grmu.

Vendar je bilo poznati, da se teh grmov človeška roka uže dosti let ni doteknila, da so vzrastli in oveli ginevali in vsehali sami, izkratka, da jih je samo Bog imel na skrbi.

In med temi rožami sedel je dan na dan star kotar in brez prestanka milo gledal

rdečo barvo, kakor bi želel, da mu še enkrat zardi na koncu življenja ovelo, brazdovito blede lice.

Bilo je v prvih dneh junija, ko sem posetil vas Květino, v vasi hram z rožnim vrtcem pod oknom, a v hramu starega kotarja. Bil je uže slab, glavo je nosil nekako preveč naklonjeno in tudi njegovo oko izgubilo je nekdanji svit in jasnost prejšnjih dni. Dobil sem ga v vrtu na drenovi klopi. Pozdravila sva se, potresla si roke, a jaz segnil sem mimogrede po najbližnjem grmu, na katerem se je blestela roža, ki je bila letos v vsem letu prva.

V tem trenutku sem občutil njegovo koščeno desnico, ki je z vso silo zgrabila mojo roko; hitro sem se ogledal in stresel po vsem telesu.

Oči starčeve so se izbulile, ustnici ste se mu tresli in ovelo lice dobilo je skoraj izraz blaznosti.

Hotel sem za korak odstopiti, toda nisem mogel. Še vedno tiščal je starec mojo roko s svojo desnico kakor s kleščami.

«Ali ste uže pozabili? — Ve mlade glave prehitro pozabljate!»

Njegov glas zvenel je otlo, kakor bi bila tu pod njegovimi prsi sama otlina.

«Spominjam vas na to! Triindvajset let se pred mojimi očmi nikdo ni doteknil

rož, a za mojim hrbtom tudi ne, ker sem grozil, da izgubi vonj na veke, kdor se dotakne katere, da mu vsahne roka, kdor katero utrga. Razumete? In triindvajset let cvetejo te rože, opadajo, in veter razveje po vrtu njih listje. A dal sem tudi v pogodbo napisati, da ta vrtec pustijo, kakor je bil za mojih časov, ako mi hočejo vstreti. Toda vaši glavi se čudim, da tako hitro pozabi! Starček me je potegnil k sebi na klopico. Oči so bile zopet globoko vpadle, lice zopet mirno, a vendar tudi prijazno vkljub otožnosti, katera se je še povečala od časa, kar sem poslednjič bil tu.

«To morate staremu dedku odpustiti! Vi veste zakaj?» In kotar si je oddehnil, tako prav iz dna svojih prsi.

Vedel sem, zakaj; toda sam vrag mi je pošepnil, da sem segnil po grmu, in še danes si to tako mislim.

Potem sva jela govoriti in kmalu se mu je žalostni obraz razjasnil, ko sem odšel, stisnil mi je roko tako odkritosrčno, kakor bi nekaj slutil; a v starih modrih očeh tvorili so se biseri in kanili drug za drugim po gubah obličja, kakor bi hoteli obraz omočiti, nemara se potem vendar še jedenkrat razcveto na njem rožice. (Dalje prih.)